

NORMA

DIVADLO Z PASÁŽE

autorka recenzie: **Géza Hizsnyan**

predstavenie na festivale Dotyky a spojenia: 07. 09. 2021 v Martine

Divadlo z Pasáže v Banskej Bystrici ako jediné profesionálne komunitné divadlo, ktorého súbor tvoria mentálne znevýhodnení herci, je unikátom v stredoeurópskom divadelnom priestore. Divadlo má snahu byť súčasťou siete profesionálnych divadiel na Slovensku, vrátane hodnotenia svojej činnosti divadelnými odborníkmi, ako aj účasti na divadelných podujatiach (festivaloch, prehliadkach) pre profesionálne divadlá. Podľa udalostí z posledných rokov sa im to, napriek určitým nevyhnutným špecifikám v rámci hodnotenia ich inscenácií, jednoznačne darí. Boli medzi 12 finalistami o Cenu Akadémie divadelných tvorcov, zúčastnili sa medzinárodného festivalu Divadelná Nitra 2020 a teraz sú medzi 10 vybranými inscenáciami prehliadky z tvorby posledných dvoch sezón všetkých profesionálnych divadiel na Slovensku Dotyky a spojenia.

Podľa informácií od tvorcov inscenácia *Norma* vznikala akousi metódou kolektívnej tvorby, v ktorej herci porozprávali svoje osobné príbehy, skúsenosti, túžby... Z týchto fragmentov vytvorili dramaturgička a umelecká vedúca súboru Eva Ogurčáková a režisérka Monika Kováčová pôsobivú inscenáciu, ktorá diváka zaujme, núti ho však aj hlbšie rozmýšľať. Počas necelých hodiny v divadle prechádzame cestou „života človeka“, od stavu duše pred narodením (Paragraf prvý: Čo robí duša pred narodením?), cez narodenie, detstvo, snahu integrovania sa do spoločnosti, účinku vonkajších vplyvov, nutnosti (?) zavedenia určitej spoločnej disciplíny, možnosti vytvorenia si svojho názoru a konfrontovania sa s rôznymi názormi, až po možnosť vzbury. Inscenácia má dvoch asistentov réžie: člena súboru (Peter Hudec), ktorý je stále prítomný na javisku, sleduje dianie, občas ako „dirigent“ dáva pokyny hercom a Evu Ogurčákovú, ktorej hlas z reproduktora ohlasuje názov a koniec jednotlivých

častí (nazývaných „paragrafy“), a inštruuje hercov. Ivana Macková vytvorila jednoduchú, čierno-bielu scénu (biela zadná stena, biela podlaha s čiernou páskou vyznačenými štvorcami a obdĺžnikmi, určujúcimi miesta hercov v jednotlivých scénach). Ako rekvizity sú prítomné papierové a kovovo-sklenené kocky, ktoré sú multifunkčné, veľmi kreatívne využívané, a v Paragrafe prvom drobné ľudské figúrky, resp. kostry, ktoré symbolizujú „ľudskú dušu pred narodením“. Šiesti účinkujúci herci (Michal Daniš, Michaela Ďuricová, Ján Kinčeš, Lucia Krajčiová, Miriam Kujanová, Veronika Lačná) nám predvedú situácie, rozprávajú texty, ktoré nás konfrontujú s otázkami ako: Čo je vlastne spoločenská norma?, Kde sú jej hranice?, Ako ľudia postavení „mimo normy“ môžu prežívať a vnímať svoje postavenie? (aj s ohľadom na ich mentálne znevýhodnenie, určujúce možnosti vnímania seba a svojho postavenie v spoločnosti). Na konci sa v divákovi sformuluje možno najdôležitejšia otázka: Napriek tomu, že prvotne takmer všetci máme tendenciu odmietat' všetko, čo sa konvenciami dohodnutej normy vymyká, sú tieto odlišnosti naozaj horšie, menejcenné, hodné odmietania? Inscenácia tieto, pre spoločnosť mimoriadne dôležité, ale málo pertraktované otázky prezentuje sugestívnou formou, v ktorej spomínaná esteticky pôsobivá výtvarná stránka, dômyselne komponovaná pohybová zložka (choreografia Kristína Chmelíková) a komplexné „akustické pozadie“ – hudba a zvukové efekty (Lukáš Kubičina) tvoria zvláštnu jednotu. Osobitnú hodnotu predstavuje jemný humor a irónia. Najvýstižnejšiu charakteristiku podáva režisérka: „V inscenácii herci hrajú s prirodzenosťou im vlastnou, preto môže byť v niektorých momentoch humornejšia, ako by ste čakali. Je o škatulkách, do ktorých nás zabalí iní, preto môže byť v niektorých momentoch boľavejšia, ako by ste čakali. Je o škatuliach, do ktorých si svoj bordel zabalíme sami a skryjeme ho pred zrakom niekde na povalu, preto môže byť v niektorých momentoch osobnejšia, ako by ste čakali“.